

DZIAŁ VIII BUDŻETY GOSPODARSTW DOMOWYCH

Uwagi ogólne

1. Podstawowym źródłem informacji o warunkach bytu ludności, tj. poziomie i strukturze dochodu rozporządzalnego, wydatków, spożycia oraz wyposażeniu gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania, jest reprezentacyjne badanie **budżetów gospodarstw domowych**.

Badaniem objęte są wszystkie gospodarstwa domowe, z wyjątkiem zamieszkujących obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz gospodarstw członków korpusu dyplomatycznego państw obcych. Gospodarstwa domowe obywateli obcego państwa zamieszkujących w Polsce stale lub przez dłuższy czas i posługujących się językiem polskim biorą udział w badaniu.

Jednostką badania jest **gospodarstwo domowe** jedno- lub wieloosobowe. Gospodarstwo domowe **jednoosobowe** stanowi osoba utrzymująca się samodzielnie, tzn. niełącząca swoich dochodów z dochodami innych osób bez względu na to, czy mieszka sama, czy z innymi osobami. Przez gospodarstwo domowe **wieloosobowe** rozumie się zespół osób zamieszkujących razem i wspólnie utrzymujących się.

Wyniki badania oparte są na oświadczeniach osób biorących udział w badaniu budżetów gospodarstw domowych. W celu zachowania relacji między strukturą badanej zbiorowości a strukturą społeczno-demograficzną zbiorowości generalnej, dane uzyskane z badania budżetów gospodarstw domowych zostały przeważone strukturą gospodarstw domowych według liczby osób i miejsca zamieszkania pochodzącą: dla 2005 r. - z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, dla lat 2010, 2014 i 2015 - z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

2. Badanie budżetów gospodarstw domowych prowadzone jest metodą rotacji miesięcznej w cyklu kwartalnym, co oznacza, że w każdym miesiącu w badaniu uczestniczą inne gospodarstwa domowe, a po kwartale w gospodarstwach domowych, które brały udział w badaniu miesięcznym danego kwartału przeprowadzany jest wywiad dotyczący niektórych wydatków, m.in. na zakup przedmiotów trwałego użytkowania (telewizor, pralka, lodówka itp.), na opłatę za usługi (lekarskie, stomatologiczne itp.) oraz wyposażenia gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania.

CHAPTER VIII HOUSEHOLD BUDGETS

General notes

1. The basic source of information regarding the living conditions of the population, i.e., the level and structure of available income, expenditures, consumption as well as the equipment of households with durable goods, is a representative **household budgets** survey. In the survey there are included all the households, with the exception of those living in institutional households as well as households of members of the diplomatic corps of foreign countries. The households of foreign citizens with permanent or long-lasting residence in Poland and using Polish language participate in the survey.

The survey unit is a one- or a multi-person **household**. A **one-person** household is understood as an individual independently maintaining himself/herself, i.e., income is not combined with the income of others, regardless of whether the individual lives alone or with other persons. A **multi-person** household is understood as a group of people living together and maintaining themselves jointly. Survey results are based on declarations made by persons participating in the household budgets survey. In order to maintain the relation between the structure of the surveyed population and the socio-demographic structure of the total population, data obtained from the household budget survey were weighted with the structure of households by number of persons and class of locality coming: for 2005 - from the Population and Housing Census 2002, for 2010, 2014 and 2015 - from the Population and Housing Census 2011.

2. The survey of household budgets is conducted using the method of monthly rotation with a quarterly cycle, which means that, each month, different households participate in the survey, and after each quarter an interview is conducted in households which participated in the monthly survey of a given quarter concerning some expenditures, i.e., on purchases of durable goods (a television set, washing machine, refrigerator, etc.), on payments for services (medical, dental, etc.) as well as on furnishing the household with durable goods.

Badaniem objęto wszystkie gospodarstwa domowe zamieszkałe na wylosowanych mieszkaniach, reprezentujące społeczno-ekonomiczne grupy ludności, tj. gospodarstwa domowe: pracowników, pracowników użytkujących gospodarstwo rolne, rolników, pracujących na własny rachunek, emerytów, rencistów oraz utrzymujących się z niezarobkowych źródeł (innych niż emerytura i renta).

3. Kategorie osób występujących w gospodarstwach domowych ustalone zostały na podstawie ich głównego źródła utrzymania, czyli źródła przynoszącego największy dochód:

1) osoby **pracujące**:

a) pracujących najemnie, dla których głównym źródłem utrzymania jest dochód z pracy najemnej, niezależnie od rodzaju umowy zawartej z pracodawcą (umowa o pracę na czas nieokreślony lub określony, mianowanie, powołanie, praca sezonowa, praca dorywcza, umowa o wykonanie pracy nakładczej, umowa z agentem, umowa zlecenie, umowa ustna itd.),

b) pracujących w gospodarstwie indywidualnym w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), dla których głównym źródłem utrzymania jest dochód z pracy w użytkowanym przez siebie gospodarstwie indywidualnym w rolnictwie,

c) pracujących na własny rachunek (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), dla których głównym źródłem utrzymania jest prowadzenie działalności gospodarczej (poza użytkowaniem gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie) oraz wykonywanie wolnego zawodu, a od 2005 r. także członków spółdzielni produkcji rolniczej;

2) osoby **utrzymujące się ze świadczeń społecznych**, których głównym źródłem utrzymania jest m.in.: emerytura, renta, zasiłek dla bezrobotnych i inne świadczenia z Funduszu Pracy, świadczenia rodzinne, renta socjalna, świadczenia pieniężne i niepieniężne udzielane na podstawie ustawy o pomocy społecznej, stypendia;

3) osoby **pozostające na utrzymaniu** (bez własnego źródła utrzymania) utrzymywane przez inne osoby będące członkami tego samego gospodarstwa domowego.

4. **Dochód rozporządzalny** obejmuje bieżące dochody pieniężne i niepieniężne (w tym wartość spożycia naturalnego, tj. wartość towarów i usług konsumpcyjnych pobranych na potrzeby gospodarstwa domowego z działalności gospodarczej na własny rachunek - rolniczej i pozarolniczej oraz wartość towarów i usług otrzymanych bezpłatnie), bez zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych płaconych z tytułu dochodów (z pracy najemnej, ze świadczeń społecznych - z ubezpieczeń społecznych i pozostałych świadczeń społecznych), bez składek na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne płacone przez ubezpieczonego pracownika oraz bez podatków płaconych przez osoby pracujące na własny rachunek.

The survey included all households within randomly selected dwellings representing of socio-economic groups of the population, i.e., households of: employees, farmers, self-employed, retirees, pensioners as well as households maintained from non-earned sources (other than retirement pay and pensions).

3. *The categories of persons comprising households were established on the basis of their main source of maintenance, i.e., source deriving the greatest income:*

1) **employed** persons include:

a) *hired employees, for whom the main source of maintenance is income from hired work, regardless of the type of contract concluded with the employer (a labour contract for a specified or unspecified period, postings, appointments, seasonal work, odd jobs, outwork, contract with agent, commission contracts, verbal contracts, etc.),*

b) *employees on a private farm in agriculture (including contributing family workers), for whom the main source of maintenance is income from work in private farm in agriculture,*

c) *self-employed persons (including contributing family workers), for whom the main source of maintenance is conducting economic activity (excluding the use of a private farm in agriculture) and practising a learned profession as well as members of agricultural production co-operatives since 2005;*

2) persons **maintained from social benefits**, for whom the main source of maintenance is i.a.: retirement pay, pension, unemployment benefit and other benefits from the Labour Fund, family allowances, social pension, monetary and non-monetary assistance provided on the basis of the Law on Social Assistance, scholarships;

3) **dependents** (without their own source of maintenance) maintained by other persons being members of the same household.

4. **Available income** includes current monetary and non-monetary income (including the value of own consumption, i.e., consumer goods and services acquired for household needs from self-employed agricultural or non-agricultural economic activity as well as the value of goods and services received free of charge), excluding prepayments on personal income tax paid from income (from hired labour, from social benefits – from social security benefits and other social benefits), excluding contributions to obligatory social security paid by the insured employee as well as excluding taxes paid by self-employed persons.

W skład dochodu rozporządzalnego wchodzi:

- 1) dochód z pracy najemnej - uzyskany we wszystkich miejscach pracy danego członka gospodarstwa domowego, niezależnie od długości trwania okresu pracy i rodzaju umowy o pracę - który obejmuje wszystkie dochody uzyskiwane z tytułu pracy najemnej, w tym: wynagrodzenia, wypłaty niezaliczone do wynagrodzeń (np. dodatek za rozłąkę, ekwiwalent pieniężny za używanie własnej odzieży zamiast roboczej, kwoty uzyskane z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych), zasiłki chorobowe (pobrane w czasie trwania stosunku pracy), wyrównawcze, opiekuńcze, dochody w formie niepieniężnej (opłacone przez pracodawcę);
- 2) dochód z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie, który stanowi różnicę między wartością produkcji rolniczej (łącznie ze spożyciem naturalnym) a poniesionymi na nią bieżącymi nakładami (tj. zakup produktów i usług, wynagrodzenia i składki na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne pracowników najemnych). Dochód ten jest pomniejszony o podatki związane z prowadzeniem gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie oraz od 2004 r. powiększony o dopłaty dla rolnictwa;
- 3) dochód z pracy na własny rachunek, który stanowi część dochodu uzyskanego z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek (poza gospodarstwem indywidualnym w rolnictwie) oraz dochód z wykonywania wolnego zawodu, jaki został przeznaczony na pozyskanie towarów i usług konsumpcyjnych na potrzeby gospodarstwa domowego oraz na inwestycje o charakterze mieszkaniowym (zakup, budowa, remont lub modernizacja mieszkania lub domu mieszkalnego);
- 4) dochód z własności (odsetki, udziały w zyskach przedsiębiorstw, w tym dywidendy) oraz dochód z wynajmu nieruchomości (dochód netto, czyli przychody minus nakłady i ewentualnie podatki, pochodzący z wynajmu lokali mieszkalnych, garaży i innych budynków niezwiązanych z prowadzoną działalnością gospodarczą oraz ziemi);
- 5) dochód ze świadczeń społecznych, który obejmuje m.in. emerytury i renty, zasiłki z ubezpieczeń społecznych i pozostałych świadczeń społecznych;
- 6) pozostały dochód, który obejmuje m.in. dary od osób prywatnych (w tym alimenty), odszkodowania z tytułu ubezpieczeń w instytucjach ubezpieczeniowych, wygrane w grach hazardowych i loteryjnych.

Dochód rozporządzalny przeznaczony jest na wydatki oraz przyrost oszczędności.

Available income comprises:

- 1) *income from hired work – obtained in all workplaces by the given household member, regardless of the length of time worked or the type of labour agreement – which includes all income obtained from hired work, including: wages and salaries, payments not included in wages and salaries (e.g., severance pay, the monetary equivalent for the use of personal rather than company clothing, sums received from a company social benefit fund), sick benefits (taken during the period of employment), compensatory and care benefits, income in a non-monetary form (paid by the employer);*
- 2) *income from a private farm in agriculture, which accounts for the difference in the value of agricultural production (including own consumption) and current expenditures borne on it (i.e., the purchase of products and services, wages and salaries as well as contributions to compulsory social security of hired employees). This income is reduced by taxes connected with tending a private farm in agriculture and since 2004 increased by subsidies for agriculture;*
- 3) *income from self-employment, which accounts for a portion of income obtained from conducting self-employed economic activity (excluding a private farm in agriculture) and income from practising a learned profession, that was spent on consumer goods and services for household needs as well as for investments with a residential character (purchasing, building, renovating or modernizing a dwelling or house);*
- 4) *income from property (interest, shares in company profits, including dividends) and income from rental of real-estate (net income i.e. revenues minus investment and taxes, from rental of dwellings, garages and other buildings not connected with conducting economic activity and from land leasing);*
- 5) *income from social benefits, which includes, i.a.: retirement pay and pensions, social security benefits and other social benefits;*
- 6) *other income, which includes, i.a.: gifts from private persons (of which alimony), insurance indemnities, winnings from games of chance and lotteries.*

Available income is designated for expenditures as well as for an increase in savings.

Dochód do dyspozycji jest to dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki. Dochód do dyspozycji przeznaczony jest na wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz przyrost oszczędności.

5. Wydatki obejmują wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz pozostałe wydatki.

Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne przeznaczone są na zaspokojenie potrzeb gospodarstwa domowego. Obejmują wydatki na towary i usługi zakupione za gotówkę, również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej i na kredyt, wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego. Towary konsumpcyjne obejmują dobra nietrwałego użytkowania (np. żywność, napoje, artykuły farmaceutyczne), półtrwałego użytkowania (np. odzież, książki, zabawki) i trwałego użytkowania (np. samochody, pralki, lodówki, telewizory). Do wydatków nie zalicza się funduszu remontowego.

Pozostałe wydatki obejmują m.in. kwoty przekazane innym gospodarstwom domowym i instytucjom niekomercyjnym, w tym dary, koszty zakwaterowania młodzieży i studentów uczących się poza domem, alimenty dla osób prywatnych, niektóre podatki, np.: od nieruchomości, od spadków i darowizn, od dochodów z własności, z wynajmu i sprzedaży nieruchomości oraz straty pieniężne.

Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne zagregowano zgodnie z odpowiednią, przyjętą w badaniu budżetów gospodarstw domowych od 2013 r. nomenklaturą Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP), włączając wydatki na ubezpieczenia na życie w pozycji „pozostałe wydatki na towary i usługi”.

6. Spożycie artykułów żywnościowych (w ujęciu ilościowym) w gospodarstwach domowych obejmuje artykuły zakupione za gotówkę, również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej i na kredyt, otrzymywane nieodpłatnie oraz pobrane z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie bądź z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek (spożycie naturalne); bez spożycia w placówkach gastronomicznych.

7. Zagrożenie ubóstwem – gospodarstwo domowe (a tym samym wszystkie osoby wchodzące w jego skład) zostało uznane za ubogie, jeżeli poziom jego wydatków (obejmujących także wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego) był niższy od wartości przyjętej za granicę ubóstwa. Dla wyeliminowania wpływu, jaki na koszty utrzymania gospodarstw domowych wywiera

Disposable income is understood as available income reduced by other expenditures. Disposable income is designated for consumer goods and services as well as for an increase in savings.

5. Expenditures include expenditures on consumer goods and services as well as other expenditures.

Expenditures on consumer goods and services are designated for meeting household needs. They include expenditures on goods and services purchased for cash, with the use of cash or a credit card and on credit, the value of articles received free of charge as well as the value of own consumption. Consumer goods include non-durable goods (e.g., food, beverages, pharmaceutical products), semi-durable goods (e.g., clothing, books, toys) and durable goods (e.g., cars, washing machines, refrigerators, television sets). Expenditures do not include renovation fund.

Other expenditures include, i.a.: amounts transferred to other households and non-commercial institutions, including gifts, boarding costs of youth and students studying away from home, private alimony, some taxes, e.g.: on real estate, inheritance and donations, income from property as well as renting and selling real estate and monetary losses.

Expenditures on consumer goods and services were aggregated in accordance with the nomenclature adopted in the household budget survey since 2013 on the basis of the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP), including expenditures on life insurance in item “miscellaneous goods and services”.

6. Consumption of foodstuffs (in terms of quantity) in households includes articles purchased for cash, with the use of cash or a credit card and on credit, received gratis as well as taken from a private farm in agriculture or from conducted self-employed economic activity (own consumption); excluding consumption in catering establishments.

7. Risk of poverty – a household and thus all its members have been regarded as poor if the expenditure level (including the value of products received free of charge as well as the value of own consumption) was below the adopted poverty threshold. In order to eliminate the effect of the socio-demographic composition of household

ich skład społeczno-demograficzny, zarówno przy obliczaniu poziomu wydatków w gospodarstwach domowych, jak i ustalaniu granic ubóstwa (relatywnego oraz minimum egzystencji), zastosowano tak zwaną **oryginalną skalę ekwiwalentności OECD**. Według tej skali wagę 1 przypisuje się pierwszej osobie w gospodarstwie domowym w wieku 14 lat i więcej, wagę 0,7 - każdej następnej osobie w tym wieku oraz wagę 0,5 - każdemu dziecku w wieku poniżej 14 lat. Oznacza to np., że granica ubóstwa relatywnego dla gospodarstwa 4-osobowego złożonego z dwóch osób dorosłych i dwójki dzieci w wieku poniżej 14 lat jest 2,7 razy wyższa niż dla gospodarstwa 1-osobowego.

Relatywna granica ubóstwa to 50% średnich miesięcznych wydatków ustalonych na poziomie wszystkich gospodarstw domowych w kraju z uwzględnieniem tzw. oryginalnej skali ekwiwalentności OECD. Granice ubóstwa szacowane są dla poszczególnych kwartałów; w IV kwartale 2005 r. relatywna granica ubóstwa wynosiła dla gospodarstw 1-osobowych 479 zł, a dla 4-osobowych (2 osoby dorosłe z 2 dzieci w wieku poniżej 14 lat) - 1292 zł, w IV kwartale 2010 r. było to 668 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 1802 zł dla gospodarstw 4-osobowych, w IV kwartale 2015 r. progi te wyniosły odpowiednio: 734 zł oraz 1982 zł, a w IV kwartale 2016 r. - 770 zł oraz 2080 zł.

„Ustawowa” granica ubóstwa to kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z systemu pomocy społecznej. W 2005 r. obowiązywały następujące kwoty progowe: 461 zł na osobę samotnie gospodarującą, 418 zł na pierwszą osobę w rodzinie, 294 zł na drugą i dalsze osoby w rodzinie powyżej 15 lat oraz 210 zł na każdą osobę w rodzinie poniżej 15 lat. Od 1 I 2010 r. do 30 IX 2012 r. obowiązywały następujące kwoty progowe - 477 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 351 zł na 1 osobę dla gospodarstw wieloosobowych. Od 1 X 2012 r. do 30 IX 2015 r. obowiązywały następujące kwoty progowe - 542 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 456 zł na 1 osobę dla gospodarstw wieloosobowych, natomiast od 1 X 2015 r. kwoty te zostały ustalone na poziomie odpowiednio: 634 zł oraz 514 zł.

*on the maintenance costs, the so-called **original OECD equivalence scale** has been used for the calculation of the households' expenditure level and determination of poverty thresholds (relative and subsistence minimum). According to this scale, weight 1 is attributed to the first person in the household at the age of 14 and over, weight 0,7 - to any other person at that age and weight 0,5 - to every child under 14. And thus, for instance, the relative poverty threshold for a 4-person household consisting of two adult persons and two children at the age under 14 is 2,7 times as high as that for a 1-person household.*

***Relative poverty threshold** is 50% of the mean monthly expenditure determined at the level of all households in Poland estimated with the use of the so-called original OECD equivalence scale. The poverty lines are estimated quarterly; in the fourth quarter of 2005 the relative poverty threshold was 479 zł for 1-person households and 1292 zł for 4-person households (2 adults with 2 children at the age under 14), in the fourth quarter of 2010 the threshold was 668 zł for 1-person households and 1802 zł for 4-person households, in the fourth quarter of 2015: 734 zł and 1982 zł, respectively and in the fourth quarter of 2016 - 770 zł and 2080 zł.*

***“Legal” poverty threshold** is the amount which, according to the Law on Social Assistance, provides eligibility for a monetary benefit from social assistance. In 2005 the line remained at the level of 461 zł per person keeping house individually, 418 zł per first person in family, 294 zł per second and next persons in family in the age over 15 and 210 zł per every person in family in the age under 15. Since 1 I 2010 to 30 IX 2012 the line remained at the level of 477 zł for 1-person households and 351 zł per 1 person for multi-person households. Since 1 X 2012 to 30 IX 2015 the line remained at the level of 542 zł for 1-person households and 456 zł per 1 person for multi-person households, since 1 X 2015 the line was changed to: 634 zł and 514 zł, respectively.*

Minimum egzystencji, uznawane za granicę ubóstwa skrajnego, wyznacza poziom zaspokojenia potrzeb, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka. Przy ustalaniu granic ubóstwa skrajnego przyjmuje się poziom minimum egzystencji obliczany przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych dla 1-osobowego gospodarstwa pracowniczego w kraju. Granice ubóstwa szacowane są dla poszczególnych kwartałów; w IV kwartale 2005 r. granica ubóstwa skrajnego wyniosła dla gospodarstw 1-osobowych 387 zł, a dla 4-osobowych (2 osoby dorosłe z 2 dzieci w wieku poniżej 14 lat) - 1045 zł, w IV kwartale 2010 r. było to 466 zł dla gospodarstw 1-osobowych oraz 1257 zł dla gospodarstw 4-osobowych, w IV kwartale 2015 r. prognozy te wyniosły odpowiednio: 545 zł oraz 1472 zł, a w IV kwartale 2016 r. - 550 zł oraz 1486 zł.

8. Dane opracowane na podstawie wyników reprezentacyjnego badania budżetów gospodarstw domowych mogą różnić się od wielkości „makro” prezentowanych w dziale „Rachunki regionalne”.

The subsistence minimum, regarded as the extreme poverty threshold, sets the level of the satisfaction of needs below which there is a threat to the biological existence and to psychophysical human development. The starting point adopted for determination of the extreme poverty threshold is the subsistence minimum estimated by the Institute of Labour and Social Studies for the 1-person employees' household in Poland. Poverty thresholds are estimated quarterly; in the fourth quarter of 2005 the extreme poverty threshold was 387 zł for 1-person households and 1045 zł for 4-person households (2 adults with 2 children at the age under 14), in the fourth quarter of 2010 the threshold was 466 zł for 1-person households and 1257 zł for 4-person households, in the fourth quarter of 2015: 545 zł and 1472 zł, respectively and in the fourth quarter of 2016 - 550 zł and 1486 zł.

8. Data compiled on the basis of the results of the sample survey of household budgets can differ from the „macro” data presented in the chapter „Regional accounts”.

TABL. 1(100). GOSPODARSTWA DOMOWE
HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2015	2016	SPECIFICATION
Gospodarstwa domowe objęte badaniem	899	963	1005	999	<i>Households included in the survey</i>
Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym	3,00	2,86	2,73	2,60	<i>Average number of persons in a household</i>
w tym:					<i>of which:</i>
pracujących	1,02	1,09	1,08	1,04	<i>employed</i>
pobierających świadczenia społeczne ^a	0,92	0,81	0,80	0,94	<i>receiving social benefits^a</i>
w tym emeryturę lub rentę	0,70	0,65	0,66	0,67	<i>of which retirement pay or pension</i>
pozostających na utrzymaniu	1,00	0,88	0,77	0,56	<i>dependents</i>

^a W 2005 r. – pobierających świadczenia z ubezpieczeń społecznych i pomocy społecznej.

^a In 2005 – receiving social security benefits and social assistance benefits.

TABL. 2(101). PRZECIĘTNY MIESIĘCZNY DOCHÓD ROZPORZĄDZALNY NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH
AVERAGE MONTHLY PER CAPITA AVAILABLE INCOME OF HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2015	2016	SPECIFICATION
	w zł in zł				
Dochód rozporządzalny	691,25	1162,77	1419,58	1498,52	<i>Available income</i>
w tym dochód do dyspozycji	657,11	1116,44	1354,22	1453,27	<i>of which disposable income</i>
w tym:					<i>of which:</i>
z pracy najemnej	317,18	633,30	775,11	834,09	<i>from hired work</i>
z pracy na własny rachunek	65,62 ^a	118,98	95,42 ^b	86,11	<i>from self-employment</i>
ze świadczeń społecznych ^c	274,22	342,01	429,14	482,37	<i>from social benefits^c</i>

^a, ^b Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi: ^a – 16,15%, ^b – 15,20%. ^c W 2005 r. – ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych i pomocy społecznej.

^a, ^b Relative error of estimate exceeds 10% and equals: ^a – 16,15%, ^b – 15,20%. ^c In 2005 – from social benefits and social welfare.

TABL. 3(102). PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYDATKI NA 1 OSOBE W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH
AVERAGE MONTHLY PER CAPITA EXPENDITURES OF HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2015	2016	SPECIFICATION
	w zł in zł				
Wydatki ogółem ^a	717,48	981,82	1118,30	1161,65	Total expenditures ^a
w tym towary i usługi					of which consumer goods
konsumpcyjne ^b	683,34	935,50	1052,94	1116,40	and services ^b
w tym:					of which:
żywność i napoje bezalkoholowe....	195,69	247,71	272,12	288,33	food and non-alcoholic beverages
napoje alkoholowe i wyroby					alcoholic beverages
tytoniowe	19,56	33,94	29,93	34,30	and tobacco
odzież i obuwie.....	34,58	54,19	59,11	57,71	clothing and footwear
użytkowanie mieszkania lub domu					housing, water, electricity, gas
i nośniki energii	143,68	199,57	218,74	241,12	and other fuels
wyposażenie mieszkania i prowa-					furnishings, household equipment
dzenie gospodarstwa domowego	30,07	47,84	52,44 ^c	55,68	and routine maintenance of the
zdrowie	34,11	43,61	60,15	56,94	house
w tym artykuły farmaceutyczne	x	27,17	33,74	33,21	health
transport	75,70	73,41	82,15	106,85 ^d	of which pharmaceutical products
łączność ^e	36,45	43,44	57,83	58,31	transport
rekreacja i kultura ^f	46,49	82,14	77,83	73,39	communication ^e
edukacja ^g	8,02 ^h	10,70	7,81 ⁱ	11,86 ^k	recreation and culture ^f
restauracje i hotele.....	13,07 ^l	23,24	46,58 ^m	46,91 ⁿ	education ^g
pozostałe towary i usługi ^a	38,75	60,31	69,93 ^p	69,83	restaurants and hotels
w tym higiena osobista	x	31,23	34,38	33,99	others goods and services ^a
					of which personal hygiene

^a Od 2013 r. łącznie z wydatkami na ubezpieczenia na życie. ^b Łącznie z kieszonkowym nieuwzględnionym w podziale według rodzajów wydatków. ^c, ^d Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi: ^c — 10,72%, ^d — 19,89%. ^e Od 2013 r. łącznie z wydatkami na usługi internetowe (ujmowane do 2012 r. w poz. "Rekreacja i kultura"). ^f Od 2013 r. bez wydatków na usługi internetowe. ^h—^o Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi: ^h — 11,96%, ⁱ — 11,99%, ^k — 12,77%, ^l — 18,35%, ^m — 14,67%, ⁿ — 18,21%, ^o — 10,42%. ^g Łącznie z wychowaniem przedszkolnym.

^a Since 2013, including expenditures on life insurance. ^b Including pocket money not considered in items by types of expenditures. ^c, ^d Relative error of estimate exceeds 10% and equals: ^c — 10,72%, ^d — 19,89%. ^e From 2013 including expenditures on Internet services (until 2012 included in item "recreation and culture"). ^f Since 2013 excluding expenditures for Internet services. ^h—^o Relative error of estimate exceeds 10% and equals: ^h — 11,96%, ⁱ — 11,99%, ^k — 12,77%, ^l — 18,35%, ^m — 14,67%, ⁿ — 18,21%, ^o — 10,42%. ^g Including pre-school education.

TABL. 4(103). PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE SPOŻYCIE NIEKTÓRYCH ARTYKUŁÓW ŻYWNOŚCIOWYCH NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH
AVERAGE MONTHLY PER CAPITA CONSUMPTION OF SELECTED FOODSTUFFS OF HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2015	2016	SPECIFICATION
Pieczywo i produkty zbożowe ^a w kg	8,52	6,78	5,64	5,48	Bread and cereals ^a in kg
w tym pieczywo ^b	5,91	4,46	3,30	3,11	of which bread ^b
Mięso ^c w kg	5,58	5,96	5,61	5,83	Meat ^c in kg
w tym wędliny i pozostałe przetwory mięsne ^d	x	2,58	2,23	2,26	of which processed meat and other meat preparations ^d
Ryby i owoce morza ^e w kg	0,49	0,48	0,34	0,30	Fish and seafood ^e in kg
Mleko ^f w l	4,70	3,77	3,24	3,02	Milk ^f in l
Jogurty w kg	x	0,58	0,56	0,58	Yoghurt in kg
Sery i twarogi ^g w kg	0,82	0,98	0,87	0,87	Cheese and curd ^g in kg
Jaja w szt.	15,54	11,81	11,08	11,06	Eggs in pieces
Oleje i tłuszcze w kg	1,65	1,47	1,24	1,20	Oils and fats in kg
w tym masło	x	0,26	0,24	0,27	of which butter
Owoce ^h w kg	4,07	3,40	4,00	3,83	Fruit ^h in kg
Warzywa w kg	14,67	10,29	8,78	8,37	Vegetables in kg
w tym ziemniaki	x	4,97	3,58	3,14	of which potatoes
Cukier w kg	1,57	1,25	1,02	0,90	Sugar in kg
Kawa, herbata, kakao w kg	x	0,30	0,26	0,26	Coffee, tea, cocoa in kg
Wody mineralne lub źródlane w l	x	3,80	4,77	5,47	Mineral or spring waters in l
Soki owocowe i warzywne w l	x	x	0,85	1,15	Fruit and vegetable juices in l

^a Od 2013 r. bez mąki ziemniaczanej. ^b Od 2013 r. bez pieczywa chrupkiego, tostowego i cukierniczego. ^c Od 2013 r. łącznie z boczkiem surowym (ujmowanym do 2012 r. w pozycji „Oleje i tłuszcze”). ^d Łącznie z wyrobami gotowymi, od 2013 r. bez przetworów podrobowych. ^e Do 2012 r. określane jako „Ryby”; bez marynat, przetworów ze zwierząt morskich i słodkowodnych, wyrobów gotowych i panierowanych oraz od 2013 r. bez konserw rybnych. ^f Bez zagęszczonego i w proszku. ^g Od 2013 r. bez serków słodkich. ^h Łącznie z nasionami i pestkami jadalnymi.

^a Since 2013 excluding potato flour. ^b Since 2013 excluding crisp bread, toasted bread and confectionery. ^c Since 2013 including raw bacon (until 2012, included in position “Oils and fats”). ^d Including ready-to-serve food; since 2013 excluding offal preparations. ^e Until 2012 defined as „Fish”; excluding pickles, processed sea and fresh-water food and fish, ready-to-serve foods including coated food products as well as in 2013 excluding canned fish. ^f Excluding condensed and powdered milk. ^g Since 2013 excluding sweet cottage cheese. ^h Including seeds and edible kernel.

TABL. 5(104). **GOSPODARSTWA DOMOWE WYPOSAŻONE W NIEKTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA^a**
HOUSEHOLDS EQUIPPED WITH SELECTED DURABLE GOODS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2015	2016	SPECIFICATION
	w % ogółu gospodarstw domowych in % of total households				
Chłodziarka, chłodziarko-zamrażarka	97,7	99,0	98,5	98,2	Refrigerator, fridge-freezer
Zamrażarka	36,6	38,1	13,4	15,5	Freezer
Automat pralniczy	80,3	90,2	96,7	97,4	Automatic washing machine
Zmywarka do naczyń	5,4	19,1	31,1	34,3	Dishwasher
Kuchenka mikrofalowa	40,8	61,9	64,8	66,3	Microwave oven
Kuchenka elektryczna z płytą ceramiczną, indukcyjną	x	x	13,3	16,7	Electric cooker with ceramic hob, induction
Samochód osobowy	46,7	61,0	63,7	65,4	Passenger car
Sprzęt do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku ^b	x	x	71,7	70,2	Equipment for the reception, recording and reproduction of sound ^b
Odbiornik telewizyjny	97,9	99,6	98,3	97,7	Television set
Urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej	58,6	78,1	79,8	76,0	Satellite or cable television equipment
Telefon komórkowy	62,2	89,1	96,3	96,8	Mobile phone
w tym smartfon	x	x	42,0	54,5	of which smartphone
Zestaw kina domowego	x	19,8	16,8	12,4	Home theatre system
Odtwarzacz DVD	x	50,3	39,0	26,8	DVD player
Aparat fotograficzny cyfrowy	x	47,9	47,4	42,7	Digital camera
Komputer osobisty	39,9	66,7	75,3	76,4	Personal computer
w tym z dostępem do Internetu	24,5	59,9	74,1	75,1	of which with access to the Internet
w tym z dostępem szerokopasmowym	x	37,6	67,8	59,7	of which broadband access
Drukarka	x	36,6	31,7	30,0	Printer
w tym drukarka wielofunkcyjna	x	x	21,3	21,1	of which multifunction printer

^a Opracowano na podstawie stanu w końcu poszczególnych kwartałów. ^b Obejmuje: radio, radiomagnetofon, radio z odtwarzaczem płyt kompaktowych lub radiomagnetofon z odtwarzaczem płyt kompaktowych, wieżę.

^a Compiled on the basis of data at the end of individual quarters. ^b Includes: radio, radio tape recorder, radio with compact disc player or radio tape recorder with compact disc player, stereo music system.

TABL. 6(105). **WSKAŹNIKI ZAGROŻENIA UBÓSTWEM W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH^a**
AT-RISK OF POVERTY RATES IN HOUSEHOLDS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2015	2016	SPECIFICATION
Osoby – w % ogółu osób w gospodarstwach – – o wydatkach poniżej:					Persons – in % of total persons in households – with expenditures below:
relatywnej granicy ubóstwa	14,7	15,9	13,5	9,0	relative poverty threshold
„ustawowej” granicy ubóstwa	14,6	4,8	11,4	8,8	“legal” poverty threshold
minimum egzystencji	8,8	3,9	4,8	2,2	subsistence minimum

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 172.

^a See general notes, item 7 on page 172.